

УДК 378.091:796

DOI: 10.12958/2227-2844-2021-6(344)-2-193-201

Павлюк Олена Михайлівна,

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент

кафедри олімпійського та професійного спорту

ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»,

м. Старобільськ, Україна.

ep290477@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0003-1779-0232>

**ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ
ДРУГОГО РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ СПЕЦІАЛЬНОСТІ
«017 ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА І СПОРТ»**

Науково-дослідна робота є невід'ємною складовою освітнього процесу в закладах вищої освіти. Вона передбачена низкою нормативно-правових документів й реалізується спеціально організованими заходами закладу освіти, та безпосередньо в ході вивчення загальних та професійних освітніх компонентів.

Особливе значення в науково-дослідній роботі здобувачів другого рівня вищої освіти належить процесу її організації. Останній в свою чергу передбачає проведення наукових досліджень та використання результатів науково-дослідної роботи в освітньому процесі. Нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти щодо науково-дослідної діяльності сформульований у результатах навчання Стандартів вищої освіти України за спеціальностями. Однак процес організації науково-дослідницької роботи покладається безпосередньо на заклади вищої освіти.

Певний інтерес викликає процес організації науково-дослідної діяльності в закладах вищої освіти зі спеціальності «017 Фізична культура і спорт». Зацікавленість даною спеціальністю обґрунтовується її специфікою, науково-дослідна діяльність в більшості випадків якої передбачає наявність: обладнаних наукових лабораторій та дослідницьких центрів; спеціалізованого програмного забезпечення; відповідних інформаційно-аналітичних інструментів, приладів і устаткування та ін.

Дослідники приділяли увагу питанню наукового пошуку. Так, О. Шинкарук, О. Лисенко, О. Яковенко представили навчальну програму щодо основ науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту; В. Костюкевич, В. Воронова, О. Шинкарук, О. Борисова дослідили питання основ науково-дослідної роботи магістрантів та аспірантів у закладах вищої освіти спеціальності «017 Фізична культура і спорт», результати наукових розвідок подали в навчальному посібнику.

Разом із тим питання стосовно організації науково-дослідної роботи здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня спеціальності «017 Фізична культура і спорт» залишається малодослідженим та потребує уточнення.

Мета статті – охарактеризувати особливості організації науково-дослідної діяльності здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності «017 Фізична культура і спорт».

Науково-дослідна діяльність здобувачів вищої освіти розглядається як багатоступенева система, що забезпечує відповідний рівень формування дослідницьких умінь та навичок на кожному з етапів фахової підготовки, а зміст роботи орієнтує на досягнення оптимальної результативності дослідницької діяльності; науково-дослідна робота визначається обов'язковою умовою успішної професійної діяльності здобувачів університету; урахування міжпредметних зв'язків навчальних дисциплін соціально-педагогічного та психологічного циклу (Вержиховська О. М. & Гурський В. А. & Плахті М. П., 2015, с. 6).

Наукова діяльність в закладах вищої освіти регламентується нормативно-правовими документами, а саме: законом України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність»; указами Президента України; нормативно-правовими документами Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, Міністерства освіти і науки України; Статутом та Концепцією наукової діяльності закладу освіти; наказами ректора; Стандартом вищої освіти України та ін.

Як приклад розглянемо особливості організації науково-дослідної діяльності здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю «017 Фізична культура і спорт». Нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти щодо науково-дослідної діяльності за спеціальністю «017 Фізична культура і спорт» сформульований у результатах навчання Стандарту вищої освіти України й передбачає, що здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня повинен вміти: розробляти та реалізовувати наукові і прикладні проекти, спрямовані на розв'язання проблем інноваційного характеру у сфері фізичної культури і спорту, а також дотичні до неї міждисциплінарні проекти; планувати і виконувати наукові дослідження у сфері фізичної культури і спорту, висувати і перевіряти гіпотези, обирати методи та інструменти, обґрунтовувати висновки, презентувати результати (Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 017 «Фізична культура і спорт» для другого (магістерського) рівня вищої освіти: Наказ МОН № 516 від 11.05.2021 року, с. 8).

Погоджуємося з тим, що саме в такому контексті повинна бути побудована освітня діяльність в закладах вищої освіти щодо підготовки здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня спеціальності «017 Фізична культура і спорт». Доцільно будувати підготовку здобувачів вищої освіти досліджуваної галузі проектуючи саме такі

результати навчання, які передбачено вищезазначеним нормативно-правовим документом.

О. Шинкарук, О. Лисенко, О. Яковенко науково-дослідну роботу визначають як вищу форму освітньої діяльності здобувача освіти, що покликана підвищити якість підготовки і виховання спеціалістів з вищою освітою, здатних творчо застосовувати в практичній діяльності найновіші досягнення науково-технічного прогресу. Науковці переконані, що якісна організація саме цього виду діяльності є основною метою дисципліни «Основи науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту» (Шинкарук О. А. & Лисенко О. М. & Яковенко О. О., 2017, с. 3).

Стандартом вищої освіти України за спеціальністю «017 Фізична культура і спорт» визначено, що заклади вищої освіти повинні бути забезпечені відповідними інструментами та обладнанням для проведення як взагалі освітнього процесу з досліджуваної галузі, так і науково-дослідної роботи. В освітніх установах в доступі для освітньої діяльності повинні бути: «... сучасні прилади та устаткування для оцінки рухової активності, технічної підготовленості спортсменів, серцево-судинної, дихальної, м'язової та кісткової систем організму людини; інформаційно-аналітичні інструменти (мережеві системи пошуку та обробки інформації; бібліотечні ресурси та технології, зокрема електронні; мультимедійне обладнання; програми статистичної обробки та візуалізації даних); спеціалізоване програмне забезпечення; обладнання наукових лабораторій та дослідницьких центрів відповідне до спеціальності» (Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 017 «Фізична культура і спорт» для другого (магістерського) рівня вищої освіти: Наказ МОН № 516 від 11.05.2021 року, с. 6).

Дослідниками В. Костюкевич, О. Шинкарук, В. Воронова, О. Борисова в навчальному посібнику «Основи науково-дослідної роботи здобувачів вищої освіти за ступенями магістра та доктора філософії (спеціальність: «017 Фізична культура і спорт»)» представлені методи функціональної діагностики спортсменів, зокрема, описана методика визначення рівня функціональної підготовленості спортсменів спорту з використанням лабораторних і польових тестів; описані сучасні інструментальні методи дослідження у фізичному вихованні та спорті, на основі яких об'єктивно і точно визначаються показники ЧСС, динаміка навантаження, роботоздатність спортсменів, здійснюється психофізіологічне оцінювання, реєструються біомеханічні показники тощо (Костюкевич В. М. & Шинкарук О. А. & Воронова В. І., 2017).

Таким чином, в процесі дослідження встановлено, що неперевершена відповідальність щодо науково-дослідної діяльності в закладах вищої освіти покладається саме на освітню установу та безпосередньо на організацію і проведення освітніх компонентів явно вираженої фахової дослідницької спрямованості. Обґрунтовується це

тим, що, наприклад, предметом вивчення освітнього компоненту «Основи науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту» є система компетентностей проведення наукових досліджень.

Такі науковці як Ю. Долинний, О. Гончаренко, Л. Кравчук переконані, що формування професійної компетентності майбутніх фахівців із фізичного виховання і спорту повинно відбуватися з акцентом на мотивації, інтересах і потребах майбутніх фахівців із фізичного виховання і спорту під час освітньої діяльності (Долинний Ю. О. & Гончаренко О. С. & Кравчук Л. С., 2020, с. 57). Л. Денисова наголошує на тім, що підготовка магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій базується на активній діяльності суб'єктів освітнього процесу. Організація вищої освіти базується на студентоцентрованому навчанні майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, в умовах якого взаємодія науково-педагогічних працівників і майбутніх магістрів має характер сприяння та співпраці із застосуванням Інтернету, мультимедійних і гіпермедійних можливостей, вебтехнологій, Smart-технологій та хмарних технологій та ін. (Денисова Л. В., 2020, с. 31).

Науковець О. Рогозіна розглядає науково-дослідну діяльність як компонент самоосвіти і самореалізації особистості й зазначає, що на наукових керівників дослідницьких робіт покладено значну відповідальність за вдосконалення загальних і спеціальних знань тих, кого навчають, розвиток творчої думки, оволодіння навичками наукового дослідження. В майбутньому від цього залежить, вважає дослідниця, хто буде займатися науково-дослідницькою діяльністю і надалі, і хто буде формувати наступні покоління наукової зміни (Рогозіна О. В., 2017, с. 53).

Отримання другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю «017 Фізична культура і спорт» та здобуття відповідних загальних та фахових компетентностей щодо науково-дослідної діяльності дозволить випускникам і в подальшому займатися проектною, тренувальною, організаційною, інноваційною, науково-педагогічною, сервісною, експертною, консультативною та науково-дослідною діяльністю у сфері фізичної культури і спорту, що передбачено нормативно-правовими документами (Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 017 «Фізична культура і спорт» для другого (магістерського) рівня вищої освіти: Наказ МОН № 516 від 11.05.2021 року, с. 6).

Таким чином, в процесі дослідження встановлено, що організація науково-дослідної роботи в закладах вищої освіти, та безпосередньо за спеціальністю «017 Фізична культура і спорт» в сучасних умовах забезпечується:

1) нормативно-правовими документами, та безпосередньо затвердженим і введеним в дію наказом Міністерства освіти і науки

України від 11.05.2021 р. № 516 Стандартом вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 01 Освіта / Педагогіка;

2) створенням закладами вищої освіти відповідних матеріально-технічних науково-дослідних умов;

3) активною участю наукових керівників дослідницьких робіт та зацікавленістю дослідників.

Перспектив подальших наукових досліджень передбачають більш докладне висвітлення кожної окремо особливості організації науково-дослідної діяльності здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності «017 Фізична культура і спорт».

Список використаної літератури

1. Вержиховська О. М., Гурський В. А., Плахті М. П. Науково-дослідна діяльність в галузі освіти : навчально-методичний посібник. Вид. 2-е, доповнене і перероблене / за ред. П. Д. Плахтія. Кам'янець-Подільський : Медобори ПП, 2015. С. 6. **2. Денисова Л. В.** Теоретичні і методичні засади професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2020. 43 с. **3. Долинний Ю. О.,** Гончаренко О. С., Кравчук Л. С. Педагогічні умови формування професійної компетентності майбутніх фахівців з фізичного виховання і спорту. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах.* 2020. № 73. Т. 1. С. 54–58. **4. Костюкевич В. М.,** Шинкарук О. А., Воронова В. І. Основи науково-дослідної роботи здобувачів вищої освіти за ступенями магістра та доктора філософії (спеціальність: 017 Фізична культура і спорт) : навч. посібн. / за заг. ред. В. М. Костюкевича, О. А. Шинкарук. Київ : КНТ, 2017. 634 с. **5. Про** затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 017 «Фізична культура і спорт» для другого (магістерського) рівня вищої освіти: Наказ МОН № 516 від 11.05.2021 року. URL: http://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/82458/ (дата звернення: 09.09.2021). **6. Рогозіна О. В.** Науково-дослідницька діяльність як компонент самоосвіти і самореалізації особистості. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки.* Вип. 3. Бердянськ : БДПУ, 2017. С. 48–53. **7. Шинкарук О. А.,** Лисенко О. М., Яковенко О. О. Основи науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту : навч. прогн. К.: Національний університет фізичного виховання і спорту України, Вид-во «Олімп. л-ра», 2017. 38 с.

References

1. Verzhikhovska, O. M., Hurskyi, V. A., Plakhti, M. P. (2015). Naukovo-doslidna diialnist v haluzi osvity [Research activities in the field of education]. Vyd 2-e, dopovn. i pererobl. Kamianets-Podilskyi: Medobory PP [in Ukrainian]. **2. Denisova, L. V.** (2020). Teoretychni i metodychni zasady

profesiinoy pidhotovky maibutnikh mahistriv fizychnoy kultury i sportu z vykorystanniam informatsiino-komunikatsiinykh tekhnolohii [Theoretical and methodical principles of professional training of future masters of physical culture and sports with the use of information and communication technologies]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].

3. Dolynny, Y. O., Goncharenko, O. S., & Kravchuk, L. S. (2020). Pedagogichni umovy formuvannya profesiinoy kompetentnosti maibutnikh fakhivtsiv z fizychnoho vykhovannya i sportu [Pedagogical conditions of formation of professional competence of future specialists in physical education and sports]. *Pedahohika formuvannya tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh – Pedagogy of creative personality formation in higher and general education schools*, 73, 1, 54-58 [in Ukrainian].

4. Kostyukevich, V. M., Shinkaruk, O. A., & Voronova, V. I. (2017). Osnovy naukovo-doslidnoi roboty zdobuvachiv vyshchoi osvity za stupeniamy mahistra ta doktora filosofii (spetsialnist: 017 Fizychna kultura i sport) [Fundamentals of research work of applicants for higher education at the level of master and doctor of philosophy (specialty: 017 Physical Culture and Sports)]. Kyiv: KNT [in Ukrainian].

5. Pro zatverdzhennia standartu vyshchoi osvity za spetsialnistiu «017 Fizychna kultura i sport» dlia druhoho (mahisterskoho) rivnia vyshchoi osvity: Nakaz MON № 516 vid 11.05.2021 roku [On approval of the standard of higher education in the specialty «017 Physical Culture and Sports» for the second (master's) level of higher education: Order of the Ministry of Education and Science № 516 dated 11.05.2021]. Retrieved from http://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/82458/ (data zvernennia: 09.09.2021) [in Ukrainian].

6. Rogozina, O. V. (2017). Naukovo-doslidnytska diialnist yak komponent samoosvity i samorealizatsii osobystosti [Research as a component of self-education and self-realization of the individual]. *Naukovi zapysky Berdianskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu Serii: Pedahohichni nauky – Scientific notes of Berdyansk State Pedagogical University. Series: Pedagogical sciences*, 3, 48-53. Berdiansk: BDPU [in Ukrainian].

7. Shinkaruk, O. A., Lysenko, O. M., & Yakovenko, O. O. (2017). Osnovy naukovo-doslidnoi roboty u sferi fizychnoy kultury i sportu [Fundamentals of research work in the field of physical culture and sports]. K.: Natsionalnyi universytet fizychnoho vykhovannya i sportu Ukrainy, Vyd-vo «Olimp. 1-ra» [in Ukrainian].

Павлюк О. М. Організація науково-дослідної роботи здобувачів другого рівня вищої освіти спеціальності «017 Фізична культура і спорт»

У статті «Організація науково-дослідної роботи здобувачів другого рівня вищої освіти спеціальності «017 Фізична культура і спорт» розкрито особливості організації науково-дослідної діяльності здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти досліджуваної галузі. Доведено, що науково-дослідна робота є невід'ємною складовою освітнього процесу в закладах вищої освіти й передбачена низкою

нормативно-правових документів й реалізується спеціально організованими заходами закладу освіти, та безпосередньо в ході вивчення загальних та професійних освітніх компонентів. Зазначено, що особливе значення в науково-дослідній роботі здобувачів другого рівня вищої освіти належить процесу її організації. Уточнено перелік нормативно-правових документів, якими регламентується наукова діяльність в закладах вищої освіти, а саме: законами України; указами Президента України; нормативно-правовими документами Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, Міністерства освіти і науки України; Статутом та Концепцією наукової діяльності закладу освіти; наказами ректора; Стандартом вищої освіти України та ін. Встановлено, що неперевірена відповідальність щодо науково-дослідної діяльності в закладах вищої освіти покладається саме на освітню установу та безпосередньо на організацію і проведення освітніх компонентів явно вираженої фахової дослідницької спрямованості. Доведено, що організація науково-дослідної роботи в закладах вищої освіти, та безпосередньо за спеціальністю «017 Фізична культура і спорт» в сучасних умовах забезпечується: нормативно-правовими документами, та безпосередньо затвердженням і введенням в дію Стандартом вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти; створенням закладами вищої освіти відповідних матеріально-технічних науково-дослідних умов; активною участю наукових керівників дослідницьких робіт та зацікавленістю дослідників.

Ключові слова: науково-дослідна робота, організація, здобувачі вищої освіти, освітні компоненти.

Павлюк Е. М. Организация научно-исследовательской работы соискателей второго уровня высшего образования специальности «017 Физическая культура и спорт»

В статье «Организация научно-исследовательской работы соискателей второго уровня высшего образования специальности «017 Физическая культура и спорт» раскрыты особенности организации научно-исследовательской деятельности соискателей второго (магистерского) уровня высшего образования исследуемой области. Доказано, что научно-исследовательская работа является неотъемлемой составляющей образовательного процесса в учреждениях высшего образования и предусмотрена рядом нормативно-правовых документов и реализуется специально организованными мероприятиями учебного заведения, и непосредственно в ходе изучения общих и профессиональных образовательных компонентов. Отмечено, что особое значение в научно-исследовательской работе соискателей второго уровня высшего образования принадлежит процессу ее организации. Уточнен перечень нормативно-правовых документов, которыми регламентируется научная деятельность в учреждениях высшего образования, а именно: законами Украины; указами Президента Украины; нормативно-

правовими документами Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, Міністерства освіти і науки України; Уставом і Концепцією наукової діяльності навчального закладу; наказами ректора; Стандартом вищої освіти України і др. Установлено, що непереборна відповідальність за науково-дослідницьку діяльність в навчальних закладах вищої освіти покладається саме на освітнє заклад і безпосередньо на організацію і проведення освітніх компонентів явно вираженої професійної дослідницької спрямованості. Доведено, що організація науково-дослідницької роботи в навчальних закладах вищої освіти, і безпосередньо по спеціальності «017 Фізична культура і спорт» в сучасних умовах забезпечується: нормативно-правовими документами, і безпосередньо затвердженим і введеним в дію Стандартом вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти; створенням вузами відповідних матеріально-технічних науково-дослідницьких умов; активним участю наукових керівників дослідницьких робіт і зацікавленістю дослідників.

Ключові слова: науково-дослідницька робота, організація, соискатели вищої освіти, освітні компоненти.

Pavliuk E. Organization of Research Work of Applicants for the Second Level of Higher Education in the Specialty «017 Physical Culture and Sports»

The article «Organization of research work of applicants of the second level of higher education in the specialty «017 Physical Culture and Sports» reveals the features of the organization of research activities of applicants of the second (master's) level of higher education in the field. It is proved that research work is an integral part of the educational process in higher education institutions and is provided by a number of legal documents and is implemented by specially organized activities of the educational institution, and directly in the study of general and professional educational components. It is noted that special importance in the research work of applicants for the second level of higher education belongs to the process of its organization. The list of normative-legal documents regulating scientific activity in institutions of higher education is specified, namely: laws of Ukraine; decrees of the President of Ukraine; normative and legal documents of the Verkhovna Rada of Ukraine, the Cabinet of Ministers of Ukraine, the Ministry of Education and Science of Ukraine; Statute and Concept of scientific activity of educational institution; orders of the rector; The standard of higher education of Ukraine, etc. It is established that the unsurpassed responsibility for research activities in higher education institutions rests with the educational institution and directly on the organization and conduct of educational components of a clearly expressed professional research orientation. It is

proved that the organization of research work in higher education institutions, and directly in the specialty «017 Physical Culture and Sports» in modern conditions is provided by: legal documents, and directly approved and implemented by the Standard of higher education of the second (master's) level of higher education; creation of appropriate material and technical research conditions by higher education institutions; active participation of research supervisors and interest of researchers.

Key words: research work, organization, applicants for higher education, educational components.

Стаття надійшла до редакції 09.09.2021 р.

Прийнято до друку 24.09.2021 р.

Рецензент – д. п. н., проф. Харченко С. Я.